

Forord

Lovregulering av reindrift har røtter tilbake til Lappekodisillen av 1751, men den første mer omfattende lovreguleringen er den såkalte Fælleslappeloven av 1883. Fælleslappeloven ble gjeldende fram til reindrifftsloven av 1933, og denne loven ble avløst av reindrifftsloven av 1978, som altså igjen er avløst av dagens reindrifftslov fra 2007. Selv om lovgivning om reindrift har en lang historie, er det ikke tidligere gitt ut en lovkommentar i bokform.

Jeg begynte å arbeide med reindrifftsrett på midten av 1990-tallet, og da Reindrifftslovutvalget ble oppnevnt i 1998, ble jeg bedt om å lede arbeidet. Lovutvalget skulle foreslå endringer i loven av 1978, men dets mandat var begrenset til de spørsmål som gjaldt 1) styringen og forvaltningen av reindrifften og 2) de interne forhold i reindrifften. De bestemmelsene i 1978-loven som gjaldt forholdet mellom reindrifften og omverdenen, og som utgjorde de grunnleggende rettighetsspørsmålene, var ikke en del av Reindrifftslovutvalgets mandat. Disse spørsmålene skulle overlates til Samerettsutvalget 2. Da reindrifftsloven ble vedtatt i 2007, var derfor mange av bestemmelsene bare en videreføring av bestemmelser i 1978-loven. Kort tid etter at loven ble vedtatt, kom Samerettsutvalget 2 i sin innstilling NOU 2007: 13 med forslag til lovendringer i de spørsmål dette utvalget var bedt om å se på. Forslagene fra Samerettsutvalget 2 er imidlertid ennå ikke brakt videre til en påkrevd endring av reindrifftsloven.

Da jeg for 25 år siden begynte å arbeide med reindrifftsrett, var det en helt ny verden som åpnet seg for meg. Jeg skylder alle som har vist meg denne verden, en stor takk. Det gjelder de reieneierne som lærte meg om sin næring – under vårflytting, kalvemerking, høstslakting og gjennom samtaler i ulike sammenhenger. Det har også vært berikende å samtale med andre som arbeider med reindrifftsrett, som ansatte i forvaltningen, advokater og forskere. Reindrifftslovutvalget hadde medlemmer med lang erfaring innen reindriffts-næringen, og vi hadde givende diskusjoner i utvalget. Jeg ser tilbake på samarbeidet i lovutvalget med stor glede.

Universitetsforlaget ba meg for noen år siden om å skrive en kommentarutgave til reindrifftsloven. Jeg vil takke redaktør Sturla Blanck Torkildsen for å ha holdt tak i prosjektet. Etter at manus var levert, kom advokat Erik Keiserud, som var med i Reindrifftslovutvalget, inn som ekstern leser. Jeg vil rette en stor takk til ham for nyttige kommentarer. Mange takk også til Gunhild Eide for god hjelp under korrekturen.

Oslo, august 2020

Kirsti Strøm Bull

Innhold

Forord	5
Reindriftsloven av 2007 – bakgrunn og utvikling	17
Fra Lappekodisillen av 1751 til reindriftsloven av 1978	17
Reindriftsloven av 1978	19
Endring av 1978-loven i 1996	23
Reindriftsloven av 2007	24
Endringer i reindriftsloven av 2007	27
Samerettsutvalgets forslag til endringer i 2007-loven, NOU 2007: 13	28
Kapittel 1	
Innledende bestemmelser	30
§ 1. Lovens formål.	30
§ 1 første ledd.	31
§ 1 annet ledd.	32
§ 1 tredje ledd.	32
§ 1 fjerde ledd.	33
§ 2. Virkeområde.	33
§ 3. Forholdet til folkeretten.	34
§ 4. Det samiske reinbeiteområdet.	38
§ 4 første ledd.	38
§ 4 annet ledd.	41
§ 4 tredje ledd.	42
§ 5. Samiske regionale reinbeiteområder	46
§ 6. Samiske reinbeitedistrikter	48
§ 7. Ekspropriasjon for å sikre reinbeiteareal.	54
§ 7 første ledd.	54
§ 7 annet ledd.	57
§ 8. Reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet	57
§ 8 første ledd.	58
§ 8 annet ledd.	58
§ 8 tredje ledd.	59
§ 8 fjerde ledd.	59
§ 8 femte ledd.	59

Kapittel 2

Reindrift i det samiske reinbeiteområdet	60
§ 9. Rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet	60
§ 9 første ledd.	61
§ 9 annet ledd.	61
§ 9 tredje ledd.	61
§ 9 fjerde ledd.	62
§ 10. Siidaandel	62
§ 10 første ledd.	64
§ 10 annet ledd.	64
§ 10 tredje ledd.	65
§ 11. Etablering av siidaandel	65
§ 11 første ledd.	66
§ 11 annet ledd.	67
§ 11 tredje ledd.	67
§ 11 fjerde ledd.	68
§ 11 femte ledd.	69
§ 11 sjette ledd	70
§ 11 syvende ledd.	70
§ 12. Sideordnet rekrutteringsandel	71
§ 12 første ledd.	72
§ 12 annet ledd.	72
§ 12 tredje ledd.	72
§ 12 fjerde ledd.	72
§ 12 femte ledd.	73
§ 12 sjette ledd	73
§ 12 syvende ledd.	74
§ 13. Ektefelles og samboers stilling	74
§ 13 første ledd.	74
§ 13 annet ledd.	75
§ 13 tredje ledd.	75
§ 13 fjerde ledd.	75
§ 14. Opphør av ekteskap og samboerskap	76
§ 14 første ledd.	76
§ 14 annet ledd.	76
§ 14 tredje ledd.	77
§ 15. Overføring av ansvaret som leder av siidaandel	77
§ 15 første ledd.	78
§ 15 annet ledd.	78
§ 15 tredje ledd.	81
§ 15 fjerde ledd.	81
§ 15 femte ledd.	84
§ 15 sjette ledd	85

§ 16. Avvikling av siidaandel	85
§ 16 første ledd.	86
§ 16 annet ledd.	86
§ 16 tredje ledd.	86
§ 16 fjerde ledd.	86
§ 17. Hold av rein i strid med reglene i kapittel 2.	87
§ 18. Melding om reindrif	88
§ 18 første ledd.	89
§ 18 annet ledd.	89
§ 18 tredje ledd.	90
Kapittel 3	
Reindriftingsrettens innhold	92
§ 19. Beiterett.	92
§ 19 første ledd.	94
§ 19 annet ledd.	96
§ 19 tredje ledd.	97
§ 20. Årstidsbeiter	98
§ 21. Rett til husvære, buer o.l.	98
§ 21 første ledd.	99
§ 21 annet ledd.	102
§ 21 tredje ledd.	102
§ 22. Flyttleier	103
§ 22 første ledd.	103
§ 22 annet ledd.	105
§ 23. Motorferdsel	107
§ 23 første ledd.	108
§ 23 annet ledd.	109
§ 24. Gjerder og andre anlegg	110
§ 24 første ledd.	111
§ 24 annet ledd.	111
§ 24 tredje ledd.	113
§ 24 fjerde ledd.	114
§ 25. Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet	114
§ 25 første ledd.	115
§ 25 annet ledd.	116
§ 25 tredje ledd.	116
§ 25 fjerde ledd.	116
§ 26. Jakt, fangst og fiske i det samiske reinbeiteområdet.	116
§ 26 første ledd.	117
§ 26 annet ledd.	118
§ 26 tredje ledd.	119

Kapittel 4

Alminnelige regler om utøvelse av reindrift	120
§ 27. Utøvelse av reindrift	120
§ 27 første ledd.	120
§ 27 annet ledd.	121
§ 28. Tilsyn	121
§ 28 første ledd.	121
§ 28 annet ledd.	122
§ 29. Innsyn	122
§ 29 første ledd.	123
§ 29 annet ledd.	123
§ 29 tredje ledd.	124
§ 30. Behandling av andre siidaers rein	124
§ 30 første ledd.	125
§ 30 annet ledd.	125
§ 30 tredje ledd.	125
§ 31. Skilling	126
§ 31 første ledd.	127
§ 31 annet ledd.	127
§ 31 tredje ledd.	128
§ 31 fjerde ledd.	129
§ 31 femte ledd.	130

Kapittel 5

Merking av rein og registrering av reinmerke	131
Reinmerke – et viktig samisk kulturuttrykk	131
§ 32. Rett til reinmerke	133
§ 32 første ledd.	133
§ 32 annet ledd.	133
§ 32 tredje ledd.	134
§ 32 fjerde ledd.	134
§ 32 femte ledd.	134
§ 33. Plikt til merking av rein	134
§ 33 første ledd.	135
§ 33 annet ledd.	135
§ 33 tredje ledd.	135
Lovendring av 21. juni 2019 nr. 62 – ennå ikke trådt i kraft (pr. juni 2020).	136
§ 34. Former for merking	138
§ 34 første ledd.	138
§ 34 annet ledd.	138
§ 34 tredje ledd.	138
Lovendring av 21. juni 2019 nr. 62 – ennå ikke trådt i kraft (pr. juni 2020).	139

§ 35. Ommerking	139
§ 35 første ledd.	139
§ 35 annet ledd.	140
§ 36. Salg av rein uten lovlig merke	140
§ 36 første ledd.	140
§ 36 annet ledd.	140
§ 37. Merkenemnd og klagenemnd	141
§ 38. Registrering og sletting av merke	142
§ 38 første ledd.	142
§ 38 annet ledd.	143
§ 38 tredje ledd.	143
§ 38 fjerde ledd.	143
§ 38 femte ledd.	144
§ 38 sjette ledd.	144
§ 39. Saksbehandling	144
§ 39 første ledd.	145
§ 39 annet ledd.	145
§ 39 tredje ledd.	145
§ 40. Utfyllende bestemmelser om reinmerker	145
§ 41. Merking utenfor det samiske reinbeiteområdet	146

Kapittel 6

Reindriften organisering – distrikter og siida	147
Bakgrunnen for etableringen av reinbeitedistrikt	147
§ 42. Reinbeitedistrikt	149
§ 42 første ledd.	149
§ 42 annet ledd.	152
§ 42 tredje ledd.	153
Rettspraksis	153
LH-2012-106514, dom av 2. april 2013.	153
LH-2012-179763, dom av 12. juni 2013	158
LH-2009-133706, dom av 26. mars 2010	158
LH-2013-162742, dom av 27. mars 2014	159
LH-2016-105868, dom av 7. april 2017.	161
§ 43. Distriktsstyre	162
Et distrikt består ofte av flere siidaer, og det må avspeiles i styret	163
§ 43 første ledd.	164
§ 43 annet ledd.	164
§ 43 tredje ledd.	165
§ 43 fjerde ledd.	166
§ 43 femte ledd.	167
§ 43 sjette ledd.	168
§ 44. Distriktsstyrets oppgaver og myndighet	169
§ 44 første ledd.	169
§ 44 annet ledd.	169

§ 45. Fullmakt	171
§ 46. Distriktskasse	171
§ 46 første ledd.	172
§ 46 annet ledd.	172
§ 46 tredje ledd.	173
§ 46 fjerde ledd.	173
§ 47. Reindrifsfond	174
§ 48. Revisjon	175
§ 49. Distriktsårsmøte	176
§ 49 annet ledd.	176
§ 50. Distriktsårsmøtets saker og myndighet	177
§ 50 første ledd.	178
§ 50 annet ledd.	178
§ 50 tredje ledd.	178
§ 50 fjerde ledd.	179
§ 51. Siida	179
§ 52. Sommersiidastyre	181
§ 53. Årsmøte i sommersiidaen	183
§ 53 første ledd.	183
§ 53 annet ledd.	183
§ 54. Siidaårsmøtets saker og myndighet	184
§ 55. Siidakasse	184
§ 56. Siidafond	185
§ 56 første ledd.	185
§ 56 annet ledd.	186

Kapittel 7

Bruksregler i distriktet. Distriktsplan.	187
§ 57. Bruksregler	187
§ 57 første ledd.	188
§ 57 annet ledd.	188
§ 57 tredje ledd.	189
§ 58. Utarbeidelse og godkjenning av bruksregler	189
§ 58 første ledd.	190
§ 58 annet ledd.	191
§ 58 tredje ledd.	191
§ 58 fjerde ledd.	191
§ 58 femte ledd.	192
§ 58 sjette ledd.	193
§ 59. Beitebruk	194
Bakgrunnen for regler om beitebruk	194
§ 59 første ledd.	196
§ 59 annet ledd.	196
§ 59 tredje ledd.	198
§ 59 fjerde ledd.	199

§ 59 femte ledd.	201
§ 59 sjette ledd.	201
§ 60. Reintall	202
Om regulering av reintall	202
§ 60 første ledd.	206
§ 60 annet ledd.	208
§ 60 tredje ledd.	209
§ 60 fjerde ledd.	215
§ 60 femte ledd.	219
§ 60 sjette ledd.	220
§ 60 syvende ledd.	220
§ 61. Beitetider.	221
§ 61 første ledd.	221
§ 61 annet ledd.	222
§ 62. Distriktsplaner	223
§ 62 første ledd.	223
§ 62 annet ledd.	224
§ 62 tredje ledd.	224
Kapittel 8	
Forholdet til annen bruk	225
§ 63. Utnytting av eiendom i reinbeiteområde	225
§ 63 første ledd.	226
§ 63 annet ledd.	228
§ 63 tredje ledd.	229
§ 64. Opptaing av reinlav	230
§ 65. Ferdsl i område hvor rein beiter	231
§ 65 første ledd.	231
§ 65 annet ledd.	232
§ 66. Hunder	233
Kapittel 9	
Ansvar for skade. Skjønn	235
Den historiske bakgrunnen for ansvarsreglene i kapittel 9.	235
Lappekodisillen av 1751 og senere forsøk på lovregulering	235
Fælleslappeloven av 1883	237
Tillægslappeloven av 1897.	237
Reindriftsloven av 1933.	238
Reindriftsloven av 1978.	240
Skjematisk oversikt over utviklingen av erstatningsansvaret	242
Fellesansvarets karakter	242
Type skader som omfattes av objektivt fellesansvar	243
Reindriftsloven 1933	243
Reindriftsloven 1978	244

§ 67. Objektivt og felles ansvar	244
§ 67 første ledd og annet ledd	245
§ 67 tredje ledd.	246
§ 67 fjerde ledd.	246
§ 67 femte ledd.	246
§ 67 sjette ledd	247
Samerettsutvalget 2: forslag til endring av § 67.	247
§ 68. Unntak fra det objektive ansvaret	248
§ 68 første ledd.	248
§ 68 annet ledd.	249
Samerettsutvalget 2: forslag til endring av § 68.	249
§ 69. Gjerdet til støtte for reieneierens driveplikt og sikring mot erstatningsansvar	250
§ 69 første ledd.	250
§ 69 annet ledd.	251
Samerettsutvalget 2: forslag til endring av § 69.	251
Rettspraksis om reieneierens erstatningsansvar	252
Tidligere rettspraksis	252
HR-2018-872-A	254
§ 70. Skade voldt av rein.	258
§ 70 a. Saksbehandlingen av erstatningskrav	259
§ 70 a første ledd	260
§ 70 a annet ledd	260
§ 70 a tredje ledd og fjerde ledd.	261
§ 70 a femte ledd	262
§ 70 b. Forholdet til jordskiftelova.	262
Kapittel 10	
Myndighetsorganer	264
§ 71. Reindrifststyret.	264
§ 71 første ledd.	264
§ 71 annet ledd.	265
§ 71 tredje ledd.	265
§ 72. Områdestyret (opphevet).	266
§ 73. Megling	268
§ 73 første og annet ledd	269
§ 73 tredje ledd.	269
Kapittel 11	
Sanksjoner og tvangstiltak	270
§ 74. Plikt til å etterleve loven	272
§ 75. Pålegg om opphør av ulovlig forhold	273
§ 76. Tvangsmulkt.	275
§ 76 første og annet ledd	276
§ 76 tredje ledd.	277

§ 77. Avgift ved brudd på bruksregler	277
§ 77 første ledd.	277
§ 77 annet ledd.	279
§ 78. Forelegg	279
Om sivilt forelegg.	280
§ 78 første ledd.	280
§ 78 annet ledd.	280
§ 78 tredje ledd.	281
§ 79. Tvangstiltak	281
§ 79 første ledd.	281
§ 79 annet ledd.	282
§ 79 tredje ledd.	282
§ 79 fjerde ledd.	283
§ 80. Straffansvar	283
 Kapittel 12	
Reingjerde mot Finland m.m.	285
§ 81. Reingjerdekonvensjonen 2014.	285
 Kapittel 13	
Avsluttende bestemmelser	287
§ 82. Forskrifter	287
 Litteratur	288
 Offentlige innstillinger	289
 Lovregister.	290
 Konvensjoner	298
 Dommer, kjennelser og uttalelser	300
 Stikkordregister	302